

ки не зарадимо лихові, а навпаки ще й пошкодимо справі рідного театру, бо я не вірю, щоб за допомогою „Р. Т. О-ва“ наш театр ідейно піднявся. Це О-во може лише трохи забезпечити актерів, та зате на нашій сцені ще більш запанує „малорос“, а він і є найбільший ворог розвитку нашого театру. То ж і треба нам, не покладаючись на росіян, самим подбати про таку організацію, де б ми могли почувати себе у себе дома, щоб не панували над нами люди, яким до нас нема віяного діла, а наш театр їм чужий і їм однаково, чи в він, чи його й зовсім немає. Нам потрібен не тимчасовий притулок, а власний дім. Але як цього добитись, хто зробе почин?“...

Як бачимо, і тепер питання стоять так само, як стояло й рік тому і зводиться до фатального—хто то візьметься бути ініціатором діла. Нижче я попробую сказати дещо про це, а тепер звертаю увагу заінтересованих читачів на думки моего кореспондента.

Він має повну рацію, коли каже, що організація українського бюро при боці російського товариства зовсім не розвиває справи й ні трохи не втихомирить специфічних болячок нашого театру. Адже справа не в самій тільки допомозі карбованцем, а і в тій може далеко більшій допомозі моральною піддержкою та впливом, що помогли б середньому українському актерові зрозуміти те діло, якому він служить і підняти його на потрібну височіні. Цього звичайно не може дати „Русское Театральное Общество“,—не може просто вже через те, що само не має того розуміння наших спеціальних потреб: вони чужі для його й далекі. Піти за приводом того чужого товариства—значить усе одно, як і тепер, лишитись без власної хати, бути в приймах у сусідів, поки їм скочеться терпіти українських актерів. А не скочеться—то й геть з хати на виступці. Становище не дуже то почесне, та й небезпечне.

Мені здається, що справа організації одразу стала на ненормальний ґрунт, через те і не дійшла вона й досі до доброго кінця. Помилка в тому, що ініціатори думки про організацію увесь час дожидали ініціаторів діла з боку, оглядалися за ними з межі тих чи інших сторонніх людей, а тим часом їм самим і треба було взятись до діла—їм і никому іншому. Всякі „варяги“ ніколи не доводять діла до піття вже через те одне, що вони варяги, що їм не так долягає й дошкуле, як людям безпосередньо заінтересованим. Так і в данному разі вийшло. Найбільш голосів за організацію українських актерів лунало з дрібних провінціальніх труп,—отже там, видко, найдужче почувався потреба такої організації. То чому б тим людим самим і не взялися до діла?...

Кажуть—там нема „голосних імен“, авторитетних людей, що могли б зібрати коло себе більший гурт актерської братії. Мені здається, що тут і не треба ніяких імен та авторитетів,—треба тільки віри в свое діло та щиріх, енергічних заходів. Адже справа організації—така проста, елементарна безперечна справа, всім видна й зрозуміла, що умовляти когось, перетягти авторитетами, нахилити голосними іменнями до неї зовсім не потрібно. Досить доброго прикладу, досить початкової організації, може невеличкої, її „неавторитетної“ спершу—і вона сама згодом справиться з усіма пере-

Без власної хати.

На початку цього року в українській пресі дуже палко дебатувалось питання про організацію українських актерів. Писалися листи до редакцій, розповідалися усікі випадки з життя, подавалися ради й проекти, як краще приступити до такої організації й хто має взяти на себе почин у цій справі. Одні казали, що це повинно зробити видавництво „Театральної бібліотеки“, інші мали претензії до артистів з труп д. Садовського; ще інші називали просто осіб, яким би належало ту справу розпочати. Про потребу організації ніхто не спречався, це для всіх була річ безперечна; були тільки розмови про те, кому виступити ініціатором діла, і як-раз ініціатора довго й не знаходилося. Згодом редакція „Слова“ оповістила, що коли не знайдеться когось іншого, то вона залюбки візьметься скликати з'їзд українських артистів, що мав би-то покласти початок організації. Потім... усі розмови якось раптом замовкли і справа й досі стоїть так само, як і стояла. Поговорили та й забули...

А тим часом організатором виступає вже чужа інституція—„Русское Театральное Общество“. З певних джерел я знаю, що воно обернулося до українських актерів з закликом вступати в члени товариства й обіцяє постом 1914 р. організовувати в Харкові „бюро українських артистів“ на автономних ніби то основах, як самостійну філію товариства. Бюро це й має взяти на себе піклування про долю української театральної братії.

Здавалося б, і справі кінець: таки буде нарешті організація діячів українського театру, а хто та хто до діла й довів—хіба не однаково? Аби діло зробити... Проте ось що між іншими пише до мене з провінції один з українських артистів, якого дуже обходить справа організації:

„Звичайно, коли не маємо власної хати, то мусимо тутитися в сусіди, але якось соромно і боліче просити ласки у людей, коли ми могли б мати й свій притулок. На мою думку вступленням в Товариство ми не тіль-

шкодами й завербув до себе навіть тих, хто імен шукає та авторитетів. Саме діло тут говоримо за себе і коли невидні ініціатори думки сами виступлять і ініціаторами діла, організаторами товариства українських артистів хоча б і в невеличкому спершу колі, то я вірю, що потроху воно ширшатиме та захопить і скептиків, і розчарованих та неймовірних.

Отже нехай організаторами виступають ті самі рядові актери, що найбільше заінтересовані в організації товариства українських артистів, що вкривали своїми підписами листи до редакцій. Ім це найдужче болить і вохи, аби добра воля та трохи сміливості, зуміють це діло найкраще зробити. А дожидатися „варягів“ та сподіватися на них—річ цілком безнадійна.

Сергій Єфремов.